

MUSEU NACIONAL
D'ART DE CATALUNYA

INCÒLUME

NATURES MORTES
DEL SEGLE D'OR

MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA

Dossier de premsa

INCÒLUME

NATURES MORTES
DEL SEGLE D'OR

Del 9 d'octubre de 2015 al
28 de febrer de 2016

Organitza i produeix: Museu Nacional
d'Art de Catalunya

Comissari: Joan Yeguas

Sala d'exposicions temporals 2

Juan de Espinosa. *Natura morta amb pomes, nou, raïm i glans*, cap a 1646.

Incòlume. Natures mortes del Segle d'Or presenta un conjunt extraordinari i en la seva majoria inèdit de natures mortes i gerros de flors d'artistes del segle XVII.

Les 19 pintures, procedents d'una col·lecció privada, ingressen al museu en dipòsit per cinc anys. Una vegada finalitzada l'exposició s'incorporaran a la nova presentació de la col·lecció d'art del Renaixement i barroc que s'inaugurarà el 2016.

Juan van der Hamen. Card amb panera de pomes, pastanagues, poncem i taronges penjades, 1622.

Aquestes obres enriqueixen d'una manera extraordinària la col·lecció de natures mortes del Museu Nacional, i completen llacunes, fent que guanyi en qualitat artística, en subgèneres, tipologies i en varietat d'autors, tot ajudant a completar una visió panoràmica de la pintura del Segle d'Or.

L'exposició presenta obres de set pintors que fins ara no estaven representats a la col·lecció: Juan de Arellano, Antonio Ponce, Juan de Espinosa, Tomás Hiepes, Agustín Logón, el Mestre de Stirling-Maxwell i el Mestre de les *vanitas* escrites, a més de Pedro de Camprobín i Juan van der Hamen, de qui el museu ja comptava amb altres obres.

Cap d'aquestes pintures havia participat abans en una exposició, i només alguna ha estat publicada amb anterioritat. Aquest excepcional conjunt s'afegeix als bodegons del segle XVII espanyol que ja posseeix el museu, entre els quals destaquen pintures conegudes internacionalment com ara *Natura morta d'atuells* i *Natura morta amb plat de codonys*, de Francisco de Zurbarán, *Panera de pomes, codonys i magranes*, del seu fill Juan de Zurbarán, o *Natura morta amb taula parada* de Juan van der Hamen.

Juan van der Hamen. *Natura morta amb cistella de fruita*, cap a 1622-1623.

Les natures mortes del Segle d'Or

Les natures mortes realitzades durant el Segle d'Or estan estretament relacionades amb el pensament, la poesia i el teatre de l'època, i no sorgeixen únicament de l'experiència estètica de la pintura. Són la culminació de les tendències realistes del nord d'Europa i fruit de l'humanisme renaixentista.

Es caracteritzen per la seva austeritat i sobrietat, i per presentar composicions organitzades de manera simètrica. Fins fa poques dècades eren considerades com a simples elements de decoració i, sovint, eren ignorades a la història de la pintura. Però més enllà de la representació dels aliments d'una cuina o dels quadres de flors amb què s'ornaven els altars, aquestes obres transcendeixen el context quotidià i esdevenen obres amb un fort missatge simbòlic, relacionat amb el context històric i moral en què foren creades.

Cada element, els diferents tipus de fruites i flors, té un significat simbòlic, i les diferents composicions al·ludeixen a temes com el *Carpe diem*, el pas del temps i la mort amagada a la bellesa. Són una experiència estètica basada en la contemplació d'allò quotidià que apel·la no només a la vista sinó també a la resta dels sentits, especialment al gust i a l'olfacte, així com també a la memòria.

Antonio Ponce. *El mes de maig*, cap a 1635-1640.

La col·lecció d'art del Renaixement i el barroc

El Museu Nacional d'Art de Catalunya posseeix un fons important d'art del període del Renaixement i el barroc, en total gairebé 1.400 obres d'art (pintura, escultura i arts decoratives), que es podrà veure en els propers mesos sota una nova llum gràcies a la nova presentació que prepara el museu.

Aquesta nova presentació permetrà fer visible el Llegat Cambó de manera conjunta amb la resta de la col·lecció, integrarà les obres del dipòsit de la Col·lecció Thyssen-Bornemisza, que compta amb peces de qualitat excepcional d'artistes com ara Fra Angelico, Rubens o Canaletto, i posarà en valor l'art català juntament amb el que es feia a la resta d'Europa.

Pel que fa la pintura del segle XVII, el fons es redueix a 120 obres entre les quals algunes són conegudes internacionalment, com les realitzades pels mestres del Segle d'Or de la pintura espanyola: Diego Velázquez, Josep de Ribera, Francisco de Zurbarán, Juan Bautista Maíno o Francesc Ribalta, entre d'altres.

Cercle de Francisco de Zurbarán. *Natura morta amb cistellet de prunes i tallada de meló*, cap a 1640-1650.

TEXTOS DE SALA

A l'exposició podem veure dinou obres d'una col·lecció privada que foren realitzades per pintors espanyols del segle XVII, totes dedicades al gènere de la natura morta. En els quadres podem observar la disposició de productes naturals i artificials ordenats de forma agradable a la vista, és a dir, una natura domèstica per l'acció humana. Des del rebost rústic d'una casa de pagès, que pretén informar de la vida senzilla de la gent humil, fins a una taula parada amb representació minuciosa dels objectes, per a una clientela selecta que volia mostrar el seu aixovar. També hi ha lloc per al subgènere dels gerros amb flors, amb el seu vessant decoratiu i simbòlic, així com una *vanitas* que reflexiona sobre el caràcter transitori de l'existència. Es tracta d'un món on el temps sembla que no ha passat, perquè la composició ha quedat inalterada, intacta, quieta, morta. La vida s'ha aturat, i la bellesa ha restat incòlume.

Obres comentades

Natura morta amb cistella de fruites, carabassa i raïm, Mestre de Stirling-Maxwell

1. Una de les natures mortes més tradicionals és el rebost d'una casa de pagès. Una composició agradable a la vista on es disposen una sèrie de productes de la natura, ja sigui de manera ordenada o mig improvisada. Al darrere d'aquestes escenes s'amaga el missatge, sovint mitificat, de la vida senzilla i tranquil·la que duïen els camperols.

Natura morta de fruites i gerra, Juan Van der Hamen

2. Una versió modernitzada del concepte del rebost rústic són les lleixes graonades de Van der Hamen. Una novetat potser produïda amb l'arribada a Madrid de l'erudit Cassiano dal Pozzo, l'any 1626, qui coneixeria els comentaris de Plini el Vell sobre obres similars de l'antiga Roma.

Plat de figues, Pedro de Campobín

3. Les pintures de petit format on veiem un plat o una panera amb fruita rarament són obres autònomes. Habitualment, acostumen a ser un esbós preparatori o un retall d'una natura morta (o d'un episodi historiat) de mides més grans; per tant, constitueixen un detall enfocat d'una composició superior.

Natura morta amb fruita i gerro de flors, Tomás Hiepes

4. En una altra variant de natura morta, el rebost passa a la taula i, juntament amb els aliments, es representen rics objectes de l'aixovar domèstic, de vegades, fins i tot, gerros de flors. Un subgènere que respon al gust d'una clientela amb poder adquisitiu que amb aquesta mena de pintures vol mostrar-lo al món.

Natures mortes circulars, Tomás Hiepes

5. Un format innovador per a la pintura espanyola de mitjan segle XVII són les natures mortes on un paisatge atmosfèric serveix de teló de fons per a fruites i verdures. Derivats del món flamenc i italià, foren usats en els anomenats bodegons de temporada, vinculats a les estacions de l'any.

Cistella de flors, Juan de Arellano

6. Un subgènere important i comercial fou el dedicat als gerros de flors, amb pintors especialitzats en aquest àmbit. Són obres que descriuen amb detall tant les plantes com el recipient que les acull, amb un clar vessant decoratiu. Sovint també s'hi poden amagar algunes interpretacions simbòliques.

Vanitas, Mestre de les vanitas escrites

7. La *vanitas* il·lustra una reflexió sobre la fugacitat i vanitat de la vida mitjançant la representació d'objectes que al·ludeixen al caràcter transitori de l'existència humana. Hi apareixen símbols relacionats amb el desig de ser lloat (per la riquesa, el poder o el coneixement) i d'altres referits als plaers terrenals o els vicis.

ACTIVITATS

www.museunacional.cat
#naturesmortes

CONFERÈNCIA

Natura morta i temps aturat

A càrrec de Joan Yeguas, comissari
de l'exposició
Dijous, 8 d'octubre, 18.30 h

VISITA-TALLER

(per a persones amb discapacitat cognitiva
i gent gran)

Amb els cinc sentits

Quin gust deuen tenir? Els pintors de
natures mortes ens acosten a un món
de sensacions que no solament copsem
amb la mirada, sinó que estimulen tots
els nostres sentits. Amb la seva tècnica
perfeccionista, evoquen el gust del
meló, l'olor d'una flor marcida, el so d'un
instrument musical o el tacte suau de la pell
de préssec.

De dimarts a divendres en horari del museu

Durada: 2 h

Grups d'entre 10 i 15 persones màxim, més els seus
acompanyants

Preus i inscripcions: www.apropacultura.cat

VISITES COMENTADES

Dissabtes, a partir del 17 d'octubre

A les 11 h (castellà) i a les 12.30 h (català)

Inclores a l'entrada de l'exposició

Per al bon funcionament de l'activitat, us preguem la
màxima puntualitat

LLISTA D'OBRES

1. Hamen y León, Juan van der
Card amb panera de pomes,
pastanagues, poncem i taronges
penjades
1622

2. Hamen y León, Juan van der
Natura morta amb cistella de fruita
Cap a 1622-1623

3. Mestre de Stirling-Maxwell
Natura morta amb cistella de
fruites, carabassa i raïm
Cap a 1615-1625

4. Hamen y León, Juan van der
Natura morta de fruites i gerra
1626

5. Hamen y León, Juan van der
Plat de magranes
Cap a 1629-1631

6. Ponce, Antonio
El mes de maig
Cap a 1635-1640

7. Logón, Agustín
Natura morta de fruites i verdures
Cap a 1640

8. Espinosa, Juan de
Natura morta amb pomes, nou,
raïm i glans
Cap a 1646

9. Hiepes, Tomás
Natura morta circular
Cap a 1649

10. Hiepes, Tomás
Natura morta circular
Cap a 1649

11. Hiepes, Tomás
Natura morta circular
Cap a 1649

12. Hiepes, Tomás
Natura morta circular
Cap a 1649

13. Cercle de Francisco de Zurbarán
Natura morta amb cistelleta de
prunes i tallada de meló
Cap a 1640-1650

14. Hiepes, Tomás
Natura morta amb fruita i gerro
de flors
Cap a 1645-1650

**15. Mestre de les vanitas
escrites**
Vanitas
Cap a 1650

16. Camprobín Passano, Pedro de
Plat de figues
Cap a 1656

17. Camprobín Passano, Pedro de
Gerro amb flors
1667

18. Camprobín Passano, Pedro de
Gerro amb flors
1667

19. Arellano, Juan de
Cistella de flors
Cap a 1670

INCÒLUME

NATURES MORTES
DEL SEGLE D'OR

Dates: Del 9 d'octubre de 2015 al 28 de febrer de 2016

**Organitza i
produeix:** Museu Nacional d'Art de Catalunya

Comissari: Joan Yeguas

Lloc: Sala de exposiciones 2

Preu: 4 €

Catàleg: Edició en català i castellà

**MUSEU
NACIONAL
D'ART DE
CATALUNYA**

Oficina de premsa

Tel. 93 622 03 60
premsa@museunacional.cat

Parc de Montjuïc
Barcelona
www.museunacional.cat

  @MuseuNac_Cat

www.museunacional.cat